

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 9

van **ROOSMARIJN BECKERS**

datum: 29 september 2022

aan **BEN WEYTS**

VICEMINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING, VLAAMS MINISTER VAN ONDERWIJS, SPORT, DIERENWELZIJN EN VLAAMSE RAND

Schoolverlatersrapport 2022 - Risico's en maatregelen wat betreft ongekwalificeerde schooluitval

Het meest recente schoolverlatersrapport van VDAB stemt gunstig inzake de gekwalificeerde uitstroom van jongeren. Jongeren die de school verlieten in 2020 deden dit nochtans in uiterst onzekere omstandigheden gezien de coronacrisis en de bijhorende economisch onzekere periode. Ondanks deze situatie is het aantal schoolverlaters dat binnen een jaar werk vindt erop vooruit gegaan ten opzichte van het jaar voordien. Van de jongeren die in 2020 de schoolbanken verlieten is slechts 6,6% een jaar later (juni 2021) nog ingeschreven als werkzoekend. Dat is 3,4 procentpunten minder dan een jaar geleden en bovendien lag het percentage de voorbije tien jaar nooit lager.

In de provincie Limburg zien we dezelfde tendens als in de rest van Vlaanderen. Hier is 6,7% van de schoolverlaters na één jaar nog niet aan de slag. De provincie maakt op die manier een inhaalbeweging en sluit nu aan bij het Vlaamse gemiddelde.

Natuurlijk zeggen algemene gemiddeldes ook niet alles. Hoe hoger de scholingsgraad, hoe meer kansen men heeft op de arbeidsmarkt en dus hoe lager het werkloosheidspercentage. Schoolverlaters met een hoger diploma behaalden gemiddeld het laagste werkzoekendenaandeel: 2,4%. Schoolverlaters met een getuigschrift of diploma secundair onderwijs haalden een werkzoekendenpercentage van 8,1%.

Op het meetmoment in juni 2021 was er sprake van een gunstige conjunctuur en verhoogde tewerkstellingskansen voor de schoolverlaters, ook voor de ongekwalificeerde. 6,8% van alle schoolverlaters behaalt geen kwalificatie tijdens de schooltijd. In het grootste deel van de door VDAB ontvangen vacatures werd geen studievereiste gesteld of werd specifiek gezocht naar 'laaggeschoolde' profielen. Dat weerspiegelt zich in een daling van het werkzoekendenpercentage bij deze ongekwalificeerde schoolverlaters: van 27,6% in juni 2020 naar 23,4% in juni 2021. Dit is het laagste werkzoekendenpercentage voor deze groep schoolverlaters in 10 jaar. Ondanks die daling blijft het evenwel een hoog percentage. Ook moet men daarbij rekening houden met een onbekend aandeel niet-geregistreerde inactieve jongeren.

Van alle Limburgse schoolverlaters die in 2020 de school ongekwalificeerd verlieten was bijna een vijfde (18,4%) na een jaar nog op zoek naar werk. Hier laat zich echter ook een daling optekenen ten opzichte van het jaar voordien, toen lag het aandeel ongekwalificeerde schoolverlaters uit 2019 dat per juni 2020 werkzoekend was op 28,4%. In de jaren daarvoor schommelde dit aandeel tussen de 23,5 en 27,5%. Dit betekent dus dat dit meest recente aandeel van 18,4% echt wel een trendbreuk is.

Doordat de arbeidsmarkt sedert maart 2021 aantrok en de vraag naar arbeidskrachten is gegroeid naar de huidige enorme krapte op de arbeidsmarkt, vinden dus ook jongeren zonder diploma gemakkelijker werk. We moeten ons wel bewust zijn van de risico's van deze zogenoemde 'groenpluk'. De jongeren die nu werk vinden zonder diploma lopen het risico om ongekwalificeerd op straat te komen staan wanneer de tekorten op de arbeidsmarkt afnemen. Ondanks de krapte op de arbeidsmarkt blijft het behalen van een diploma dus belangrijk.

1. Hoe evalueert de minister de cijfers en bijbehorende conclusies met betrekking tot ongekwalificeerde schoolverlaters uit het recente schoolverlatersrapport van VDAB?
2. De kans is reëel dat jongeren zonder diploma of met een beperkte kwalificatie, die in deze tijden van krapte op de arbeidsmarkt wel makkelijk werk vinden, nadelen zullen ondervinden wanneer de economie (op korte dan wel middellange termijn) weer in een recessie zou terechtkomen en de vraag van werkgevers naar ongeschoolde en/of laaggeschoolde werknemers dus vermindert.
 - a) Erkent de minister het risico op 'groenpluk' bij de ongekwalificeerde schoolverlaters? Wat zal de minister (in samenspraak met de minister van Werk en Economie) doen om nadelige gevolgen van die groenpluk tegen te gaan?
 - b) Moeten we op dit moment meer inzetten op het tegengaan van de beweging van jongeren die binnen de huidige krapte van de arbeidsmarkt verleid worden om ongekwalificeerd uit te stromen en dus zonder diploma al aan de slag te gaan in het werkveld? Indien zo, wiens taak is dit en met welke methoden gebeurt het?
 - c) Welke initiatieven worden er gepland met het tweedekansonderwijs, de examencommissie en/of VDAB om te anticiperen op het toekomstscenario waarin de economie stagneert en/of krimpt en ongekwalificeerde jongeren dus opnieuw sneller in de werkloosheid zullen terechtkomen?
3. Het tegengaan van ongekwalificeerde schooluitval is een belangrijke werf voor deze regering en de minister blijkens de voornemens uit het Vlaamse regeerakkoord en de beleidsnota Onderwijs waarin de minister liet optekenen: "Het ongekwalificeerd schoolverlaten dring ik verder terug. De databank van de onderwijsadministratie wordt gekoppeld aan de databank van het beleidsdomein Werk. Op basis van deze informatie zet ik vroegtijdig schoolverlaters aan om alsnog een kwalificatie of diploma te behalen. (...) Jongeren die ongekwalificeerd de school verlaten worden door de real time data-uitwisseling tussen Onderwijs en Werk automatisch ingeschreven bij VDAB om meteen begeleid te worden naar een job of een onderwijstraject."
 - a) Wat is de stand van zaken m.b.t. dit voornemen?
 - b) In welke mate zijn er al stappen gezet op het vlak van de koppeling tussen Onderwijs, Welzijn en Werk?
 - c) Welke stappen zijn er ter zake al gezet op het vlak van data-uitwisseling en samenwerking van onderwijsactoren met VDAB?
4. In de beleidsnota lezen we ook het voornemen van de minister om erover te waken dat wanneer leerlingen een getuigschrift, attest of diploma verwerven via de examencommissie, dezelfde kwaliteit gegarandeerd wordt als op school.

Wat is de stand van zaken m.b.t. dit voornemen? Welke entiteit neemt deze opdracht op zich? Is hier al een grondige omvattende monitoring van gebeurd? Zo ja, wat zijn de resultaten? Zo niet, wanneer wordt dit proces voltrokken?

5. De minister heeft bij besprekingen in commissie meermaals verwezen naar zijn in opmaak zijnde nieuwe actieplan ter preventie en aanpak van schooluitval. De minister heeft hieromtrent via zijn administratie al een bevraging gedaan binnen het veld. Ik heb advies gevraagd aan de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen (SERV) en aan de Vlaamse Onderwijsraad (Vlor). Op basis van dit laatstgenoemde advies heb ik de minister al bevraagd over een reeks concrete aandachtspunten voor het nieuwe actieplan in de commissievergadering van 10 maart 2022.

De minister gaf toen verdere toelichting omtrent de verdere werkwijze en gaf het ruime kader mee van het nieuwe actieplan, maar kon nog geen concrete voorafnames doen op de oefening aangezien die nog bezig was. De minister deelde toen mee dat de timing voor het afleveren van het vernieuwde plan van aanpak de start van volgend schooljaar 2022-2023 zou zijn. Op moment van schrijven is dit schooljaar al een maand bezig en is er over dit plan verder weinig nieuws vernomen sedert de recentste vraag om uitleg van collega Koen Daniëls in de commissievergadering van 2 juni 2022.

Gezien de ernst van het probleem van deze jongeren is er zowel in het werkveld als bij andere betrokkenen een grote belangstelling voor de inhoud en concrete acties binnen dit plan.

Wat is ondertussen de stand van zaken m.b.t. het nieuwe actieplan ter preventie en aanpak van schooluitval?

6. Volgens het Schoolverlatersrapport heeft 33,4% van de ongekwalificeerde schoolverlaters hoogstens een getuigschrift van de eerste graad secundair onderwijs. Dat wil zeggen dat een derde van de ongekwalificeerde schoolverlaters dat al doen gedurende de tweede graad en dus dat getuigschrift 2de graad niet halen. Het is dus belangrijk om reeds vroeg in de schoolcarrière te werken aan het tegengaan van dit nefaste fenomeen en de factoren die er potentieel toe leiden te gaan remediëren.

Zal het nieuwe actieplan daar ook (meer) op inzetten?

7. In de genoemde bespreking van 10 maart 2022 heb ik sterk benadrukt dat een van de belangrijkste factoren in het ontraden en tegengaan van ongekwalificeerde schooluitval de ouderbetrokkenheid is. Helaas laat dit binnen bepaalde (kansen)groepen vaak te wensen over, niet het minst bij (vaak Nederlandsonkundige) ouders van allochtone afkomst, zo wordt ook beaamd door verschillende studies ter zake.

Zal dit nieuwe plan ook hier de nadruk op leggen? Hoe zal de minister tegemoetkomen aan deze problematiek in het nieuwe actieplan?

8. Welke eventuele andere initiatieven neemt de minister nog in dit verband?

BEN WEYTS

VICEMINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING EN VLAAMS MINISTER VAN ONDERWIJS, SPORT, DIERENWELZIJN EN VLAAMSE RAND

ANTWOORD

op vraag nr. 9 van 29 oktober 2022

van **ROOSMARIJN BECKERS**

Het schoolverlatersrapport leidt steeds tot belangrijke inzichten in de kansen van onze leerlingen op de arbeidsmarkt. Uit de cijfers blijkt dat het behalen van een kwalificatie een belangrijke voorwaarde blijft voor een vlotte en stabiele aansluiting op de arbeidsmarkt. Ondanks de gunstige situatie op de arbeidsmarkt blijkt dat nog steeds bijna een op de vier vroegtijdige schoolverlaters een jaar na het schoolverlaten geregistreerd is als werkzoekende. Ook voor jongeren die wel werk vinden, is het belang van een diploma op zowel de korte als de lange termijn niet te onderschatten. Zoveel mogelijk jongeren gekwalificeerd de schoolbanken laten verlaten moet dan ook structureel aandacht krijgen in alle onderwijsniveaus. Dit belang vertaalt zich ook in het tegengaan van de 'groenpluk', waarbij sommige scholen afspraken maken met stagebedrijven om leerlingen geen contract aan te bieden voor ze hun kwalificatie behalen. Ook algemeen is er een oproep aan werkgevers vanuit beleidsdomeinen Werk en Onderwijs, om jongeren niet vroegtijdig van de schoolbanken te plukken.

Daarnaast wil ik blijven inzetten op het maximaliseren van het aantal behaalde kwalificaties, niet alleen door vroegtijdig schoolverlaten terug te dringen, maar anderzijds ook door in te zetten op het versterken van tweedekansonderwijs.

Er werden verschillende initiatieven genomen in het kader van Edusprong. Bij de projectoproepen voor het volwassenenonderwijs hebben de CVO's projectvoorstellen ingediend die gericht zijn op het inperken van ongekwalificeerde uitstroom. Daarnaast neemt de Examencommissie secundair onderwijs het initiatief om samen met de CVO's een pilootproject op te zetten in twee diplomagerichte trajecten van zorg en STEM. De Federatie Tweedekansonderwijs ontwikkelde een online tool met afspraken over mogelijke concordanties en werkt aan open geletterdheidsmodules voor cursisten in tweedekansonderwijs.

Ook de Examencommissie biedt een kwalificerende leerweg aan. De Onderwijsinspectie licht niet alleen de scholen door, maar voorziet ook om de vijf jaar een doorlichting van de Examencommissie. In 2017 kreeg de Examencommissie een positief advies en stelde de Onderwijsinspectie vast dat de Examencommissie gelijkwaardige getuigschriften en diploma's aflevert.

Ook VDAB heeft reeds extra aandacht voor (ongekwalificeerde) jongeren als kwetsbare doelgroep en stimuleert hen om alsnog een arbeidsmarktgerichte kwalificatie te behalen. Zo werden samen met de CVO's de OnderwijsKwalificerende OpleidingsTrajecten (OKOT) ontwikkeld, werden samenwerkingen met Centra voor Basiseducatie opgezet en wordt ingezet op EVC-assessment.

Voor werkzoekende jongeren voorziet VDAB steeds begeleiding op maat, afhankelijk van hun competenties en afstand tot de arbeidsmarkt. Automatische inschrijving bij VDAB is momenteel nog niet mogelijk, omwille van privacygebonden redenen. De datakoppeling tussen Onderwijs, Welzijn en Werk loopt momenteel al wel. VDAB ontvangt maandelijks een lijst van Onderwijs van alle jongeren onder de 25 jaar die in de afgelopen periode hun studies onderbroken hebben of gestopt zijn en het onderwijs ongekwalificeerd hebben verlaten. Hierop gebeurt een data-uitwisseling met andere databanken waarbij de jongeren

uitgefilterd worden die reeds aan het werk zijn of als zelfstandige werken, verhuisd zijn naar het buitenland of reeds gekend zijn bij VDAB. De overige jongeren worden door VDAB gecontacteerd via een aangepaste en persoonlijke communicatie, en aangespoord om gebruik te maken van de VDAB-dienstverlening.